

# HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VỀ XÁC ĐỊNH THIỆT HẠI LÀM CĂN CỨ TRUY CỨU TRÁCH NHIỆM HÌNH SỰ KHI XÉT XỬ CÁC VỤ ÁN KINH TẾ

● **CHU QUỐC TOÀN<sup>1\*</sup> - TRƯƠNG THỊ TUYẾT MINH<sup>2\*\*</sup> - NGUYỄN THÙY DUNG<sup>2\*\*\*</sup>**

<sup>1</sup>Vụ Địa phương III, Ban Nội chính Trung ương

<sup>2</sup>Vụ Địa phương II, Ban Nội chính Trung ương

Email: \* quoctoan97law@gmail.com

\*\* tuyetminh412k@gmail.com

\*\*\* nguyenthuydunglu23@gmail.com

## TÓM TẮT:

Trong pháp luật hình sự hiện hành, chưa có quy định cụ thể về thời điểm xác định thiệt hại làm căn cứ truy cứu trách nhiệm hình sự khi xét xử các vụ án kinh tế có tính chất chiếm đoạt, gây thiệt hại về vật chất. Vì vậy, trong quá trình xét xử, các cơ quan tiến hành tố tụng có những quan điểm khác nhau, thiếu thống nhất trong việc xác định thiệt hại làm căn cứ truy cứu trách nhiệm hình sự. Trên cơ sở đó, bài viết tập trung phân tích quy định pháp luật hiện hành, một số vụ án điển hình, chỉ ra những bất cập, thiếu thống nhất và đề xuất một số kiến nghị nhằm hoàn thiện pháp luật và bảo đảm áp dụng thống nhất trong thực tiễn xét xử.

**Từ khóa:** xác định thiệt hại, trách nhiệm hình sự, vụ án kinh tế.

## 1. Đặt vấn đề

Hiện nay, việc xác định thiệt hại làm căn cứ truy cứu trách nhiệm hình sự khi xét xử các vụ án kinh tế có tính chất chiếm đoạt, gây tổn hại về vật chất còn nhiều cách hiểu và áp dụng khác nhau, dẫn đến sự thiếu thống nhất trong quá trình giải quyết vụ án hình sự giữa các cơ quan tiến hành tố tụng. Thiệt hại về vật chất không chỉ là hậu quả của hành vi phạm tội mà còn giữ vai trò quan trọng trong việc định tội danh, áp dụng khung hình phạt và giải quyết trách

nhiệm bồi thường dân sự. Vì vậy, việc nghiên cứu và hoàn thiện các quy định pháp luật về xác định thiệt hại làm căn cứ truy cứu trách nhiệm hình sự khi xét xử các vụ án kinh tế là yêu cầu cấp thiết, có ý nghĩa cả về phương diện lý luận lẫn thực tiễn.

## 2. Quy định của pháp luật hiện hành về xác định thiệt hại làm căn cứ truy cứu trách nhiệm hình sự

Xác định thiệt hại làm căn cứ xử lý trách nhiệm hình sự có thể được hiểu là *hoạt động quan trọng*

*có vai trò tính toán chính xác những tổn thất đã xảy ra, qua đó làm cơ sở cho việc xác định tội danh và khung hình phạt đối với người phạm tội, góp phần bảo đảm việc áp dụng pháp luật hình sự được chính xác, công bằng và thống nhất.*

Việc xác định thiệt hại liên quan đến nhiều quy định như căn cứ định tội, định khung hình phạt, hoạt động định giá tài sản, giám định tư pháp hoặc nghĩa vụ chứng minh trong tố tụng hình sự, song trong phạm vi nghiên cứu của bài viết này, nhóm tác giả tập trung phân tích khía cạnh thời điểm xác định thiệt hại. Việc giới hạn phạm vi nghiên cứu xuất phát từ thực tiễn cho thấy, đây là vấn đề còn tồn tại nhiều cách hiểu và áp dụng khác nhau giữa các cơ quan tiến hành tố tụng, đồng thời có ý nghĩa trực tiếp trong việc xác định trách nhiệm hình sự khi xét xử các vụ án kinh tế.

Hiện nay, pháp luật hình sự Việt Nam chưa có quy định trực tiếp về thời điểm xác định thiệt hại làm căn cứ truy cứu trách nhiệm hình sự khi xét xử các vụ án kinh tế. Trong thực tiễn, việc áp dụng chủ yếu dựa trên Điều 10 Nghị quyết số 03/2020/NQ-HĐTP, ngày 30/12/2020 của Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao về hướng dẫn áp dụng một số quy định của Bộ luật Hình sự trong xét xử tội phạm tham nhũng và tội phạm khác về chức vụ. Theo đó, tại khoản 2, Điều 10 của Nghị quyết này quy định thiệt hại tài sản làm căn cứ để xử lý hình sự tùy từng trường hợp cụ thể được xác định như sau: (i) Trường hợp thiệt hại xảy ra tại thời điểm tội phạm được thực hiện thì thiệt hại được xác định tại thời điểm này; đối với tội phạm liên tục, kéo dài thì thiệt hại được xác định tại thời điểm tội phạm được phát hiện ngăn chặn hoặc tội phạm kết thúc; (ii) Trường hợp thiệt hại xảy ra hoặc kéo dài sau khi tội phạm được thực hiện hoặc sau khi tội phạm đã kết thúc thì thiệt hại được xác định tại thời điểm thiệt hại được ngăn chặn; (iii) Trường hợp không thể xác định được thiệt hại theo hướng dẫn tại mục (i), (ii) nêu trên thì thiệt hại được xác định tại thời điểm khởi tố vụ án (Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao, 2020). Theo tinh thần của quy định trên, thời điểm xác định thiệt hại được chia thành 3 trường hợp cơ bản, cụ thể:

*Thứ nhất*, trường hợp thiệt hại phát sinh đồng thời với việc thực hiện hành vi phạm tội thì thiệt hại được xác định tại thời điểm hành vi phạm tội được thực hiện. Đối với tội phạm liên tục hoặc kéo dài, thiệt hại được xác định tại thời điểm hành vi phạm tội bị phát hiện, ngăn chặn hoặc khi tội phạm kết thúc. Quy định này thể hiện nguyên tắc chung của pháp luật hình sự là trách nhiệm hình sự phải gắn với hậu quả trực tiếp do hành vi phạm tội gây ra, bảo đảm đánh giá đúng mức độ nguy hiểm cho xã hội của hành vi tại thời điểm hành vi được thực hiện.

*Thứ hai*, trường hợp thiệt hại phát sinh hoặc kéo dài sau khi hành vi phạm tội được thực hiện hoặc sau khi tội phạm đã kết thúc thì thiệt hại được xác định tại thời điểm thiệt hại được ngăn chặn. Quy định này phản ánh đặc thù của một số loại tội phạm kinh tế, tài chính hoặc quản lý tài sản nhà nước, trong đó hậu quả không phải lúc nào cũng xuất hiện tức thời mà có thể tiếp tục phát sinh, lan rộng hoặc chỉ được xác định đầy đủ sau một khoảng thời gian nhất định. Do đó, việc lựa chọn thời điểm thiệt hại được ngăn chặn nhằm phản ánh chính xác hơn tổn thất thực tế mà hành vi phạm tội gây ra.

*Thứ ba*, trường hợp không thể xác định được thiệt hại theo 2 căn cứ nêu trên thì thiệt hại được xác định tại thời điểm khởi tố vụ án. Đây là quy định có tính chất bổ trợ nhằm tháo gỡ khó khăn cho hoạt động tố tụng trong các vụ án phức tạp, tránh tình trạng kéo dài việc giải quyết vụ án do chưa xác định được chính xác hậu quả thiệt hại.

### **3. Một số vụ án điển hình về việc xác định thiệt hại làm căn cứ truy cứu trách nhiệm hình sự**

Trong quá trình giải quyết vụ án hình sự về kinh tế hiện nay vẫn còn tồn tại quan điểm khác nhau trong việc xác định thiệt hại để làm căn cứ truy cứu trách nhiệm hình sự, xác định mức hình phạt giữa các cơ quan tiến hành tố tụng, giữa các cơ quan tiến hành tố tụng và người bào chữa, điển hình như một số vụ án hình sự sau:

**Vụ án thứ nhất:** Vụ án hình sự “vi phạm quy định về quản lý, sử dụng tài sản nhà nước gây thất thoát, lãng phí” (Đinh, C., & Văn, T., 2023) trong vụ án “bán rẻ” dự án Phước Kiển liên quan đến ông Tất Thành Cang - Cựu Phó Bí thư Thường trực

Thành ủy Thành phố Hồ Chí Minh, ông Trần Công Thiện - Cựu Tổng giám đốc Công ty TNHH MTV Đầu tư và Xây dựng Tân Thuận.

Viện Kiểm sát Nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh đã kháng nghị phúc thẩm một phần bản án sơ thẩm của Tòa án Nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh về phần xác định thời điểm thất thoát tài sản nhà nước trong vụ án này. Kháng nghị chỉ ra, bản án sơ thẩm xác định việc Công ty Tân Thuận chuyển nhượng 2 dự án khu dân cư Phước Kiển và Ven Sông cho Công ty Quốc Cường Gia Lai là trái quy định. Hành vi phạm tội của các bị cáo bị Viện Kiểm sát Nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh truy tố và Hội đồng xét xử tuyên án về tội vi phạm quy định về quản lý, sử dụng tài sản nhà nước gây thất thoát, lãng phí. Điều đó khẳng định các hành vi phạm tội phải được xác định kéo dài từ khi hành vi đó xảy ra cho đến khi Nhà nước lấy lại được quyền quản lý tài sản hoặc khi tội phạm bị ngăn chặn (khi khởi tố vụ án). Từ đó, Viện Kiểm sát xác định tổng thiệt hại vụ án phải là 730 tỷ đồng.

Tòa án nhân dân cấp cao tại Thành phố Hồ Chí Minh bác kháng nghị của Viện trưởng Viện kiểm sát Nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh về xác định thời điểm thất thoát tài sản nhà nước làm căn cứ kháng nghị. Hội đồng xét xử phúc thẩm cho rằng, căn cứ vào các tài liệu, chứng cứ có trong hồ sơ vụ án và lời khai nhận tội của các bị cáo, đủ cơ sở khẳng định các bị cáo có hành vi phạm tội như cấp tòa sơ thẩm quy kết. Về kháng nghị xác định lại thời điểm tính thiệt hại của vụ án, Hội đồng xét xử phúc thẩm cho rằng, thiệt hại do hành vi phạm tội gây ra phải xác định ở thời điểm hành vi phạm tội hoàn thành. Do đó, cấp sơ thẩm xác định thiệt hại của vụ án tại các dự án Phước Kiển và Ven Sông với tổng số tiền 207,4 tỷ đồng là có căn cứ. Từ đó, Hội đồng xét xử phúc thẩm không chấp nhận kháng nghị của Viện Kiểm sát Nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh về xác định lại thời điểm tính thiệt hại của vụ án (Đinh, C., & Văn, T., 2023).

**Vụ án thứ hai:** Vụ án hình sự “vi phạm quy định về quản lý, sử dụng tài sản nhà nước gây thất thoát, lãng phí” tại dự án khách sạn và căn hộ cao cấp OCEANUS liên quan đến ông Nguyễn Chiến Thắng - Cựu Chủ tịch Ủy Ban nhân dân tỉnh Khánh

Hòa (Tòa án nhân dân cấp cao tại Đà Nẵng, 2024).

Tại Bản án hình sự sơ thẩm số 12/2024/HS-ST ngày 31/01/2023, Tòa án nhân dân tỉnh Khánh Hòa buộc Công ty CP Tập đoàn Mường Thanh phải nộp số tiền hưởng lợi từ các sai phạm của các bị cáo là 356 tỷ đồng (tức là khoản chênh lệch giá đất giữa giá phê duyệt năm 2015 và giá định giá năm 2022).

Liên quan đến vụ án, Công ty CP Tập đoàn Mường Thanh kháng cáo yêu cầu xác định lại thời điểm tính thiệt hại của vụ án. Công ty CP Tập đoàn Mường Thanh cho rằng, thiệt hại tài sản do hành vi sai phạm phải được xác định tại thời điểm giao đất là ngày 17/12/2015 (đã được xác định trong kết luận định giá là hơn 5,6 tỷ đồng), ngày ban hành Quyết định phê duyệt giá đất.

Tại Bản án hình sự phúc thẩm số 580/2024/HS-PT ngày 28/11/2024, Hội đồng xét xử phúc thẩm cho rằng, căn cứ vào các tài liệu, chứng cứ có trong hồ sơ vụ án và lời khai nhận tội của các bị cáo, đủ cơ sở khẳng định các bị cáo có hành vi phạm tội như cấp tòa sơ thẩm quy kết. Về kháng cáo xác định lại thời điểm tính thiệt hại của vụ án, Hội đồng xét xử phúc thẩm xác định thiệt hại do hành vi phạm tội gây ra phải xác định ở thời điểm khởi tố vụ án. Do đó, cấp sơ thẩm xác định thiệt hại của vụ án với tổng số tiền 356 tỷ đồng là có căn cứ. Từ đó, Hội đồng xét xử cấp phúc thẩm không chấp nhận kháng cáo của Công ty CP Tập đoàn Mường Thanh về xác định lại thời điểm tính thiệt hại của vụ án và buộc Công ty CP Tập đoàn Mường Thanh phải nộp số tiền hưởng lợi từ các sai phạm của các bị cáo là 356 tỷ đồng (tức là khoản chênh lệch giá đất giữa giá phê duyệt năm 2015 và giá định giá năm 2022).

Theo Công ty CP Tập đoàn Mường Thanh, Bản án sơ thẩm số 12 và Bản án phúc thẩm số 580 của Tòa án Nhân dân tỉnh Khánh Hòa và Tòa án Nhân dân cấp cao tại Đà Nẵng đã áp dụng không đúng quy định của pháp luật về thời điểm xác định thiệt hại. Việc xác định thiệt hại do hành vi phạm tội của các bị cáo tại thời điểm khởi tố vụ án là không đúng quy định của pháp luật vì tại Khoản 1, Điều 10 Nghị quyết số 03/2020/NQ-HĐTP ngày 30/12/2020 của Hội đồng Thẩm phán Tòa án Nhân dân tối cao quy định về thời điểm xác định thiệt hại làm căn cứ xử lý hình sự: “Xác định trị giá tài sản bị chiếm đoạt, thiệt

hại do tội phạm tham nhũng, tội phạm khác về chức vụ gây ra: Trị giá tài sản bị chiếm đoạt làm căn cứ xử lý hình sự được xác định tại thời điểm thực hiện hành vi phạm tội” (Trần, S., & Ngọc, K., 2025).

Như vậy, theo quy định của pháp luật, thiệt hại tài sản do hành vi sai phạm trong việc xác định giá đất phải được xác định tại thời điểm giao đất là ngày 17/12/2015 (đã được xác định trong kết luận định giá là hơn 5,6 tỷ đồng), ngày ban hành Quyết định phê duyệt giá đất. Vì vậy, theo Công ty CP Tập đoàn Mường Thanh, Bản án sơ thẩm của Tòa án Nhân dân tỉnh Khánh Hòa và bản án phúc thẩm của Tòa án Nhân dân cấp cao tại Đà Nẵng xác định thiệt hại tại thời điểm khởi tố vụ án (năm 2022) không đúng theo quy định của pháp luật.

**Vụ án thứ ba:** Vụ án hình sự “vi phạm quy định về cho vay trong hoạt động của các tổ chức tín dụng” xảy ra tại Ngân hàng Agribank Chi nhánh Cần Thơ (Tòa án Nhân dân cấp cao tại Thành phố Hồ Chí Minh, 2022).

Tại Bản án hình sự sơ thẩm số 01/2022/HSST ngày 07/01/2022, Tòa án Nhân dân thành phố Cần Thơ cho rằng, chưa xác định được thời điểm xảy ra thiệt hại làm căn cứ truy cứu trách nhiệm hình sự bởi tại thời điểm xét xử, ngân hàng vẫn chưa xác định chính xác số tiền thiệt hại do tài sản bảo đảm chưa được xử lý dứt điểm. Vì vậy đã tuyên các bị cáo không phạm tội với lý do ngân hàng chưa xử lý xong tài sản bảo đảm nên chưa xác định được thiệt hại thực tế cuối cùng.

Liên quan đến bản án, Viện trưởng Viện Kiểm sát Nhân dân thành phố Cần Thơ ban hành Quyết định số 03/QĐ-VKSCT kháng nghị đối với bản án sơ thẩm, trong đó có nội dung kháng nghị về phần xác định thiệt hại do hành vi phạm tội của bị cáo gây ra. Quan điểm của Viện Kiểm sát Nhân dân thành phố Cần Thơ là “Bản án sơ thẩm nhận định hiện nay Ngân hàng Agribank không xác định được thiệt hại và cho rằng chỉ xác định được sau khi xử lý tài sản đảm bảo, tài sản hình thành từ vốn vay, từ tài sản riêng của các cá nhân, công ty có liên quan... Nhận định trên là không đúng với quy định theo khoản 2 Điều 10 Nghị quyết số 03/2020/NQ-HĐTP ngày 30/12/2020 của Hội đồng thẩm phán Tòa án Nhân dân tối cao. Thiệt hại trong vụ án được xác

định kể từ thời điểm tội phạm hoàn thành và đã được ngăn chặn thời điểm tháng 6/2016 sau khi đối trừ giá trị tài sản đảm bảo với vốn và lãi đã gây thiệt hại cho Ngân hàng Agribank, theo Kết luận định giá trong tố tụng hình sự là 303 tỷ đồng”.

Tại bản án phúc thẩm số 531/2022/HS-PT, ngày 11/8/2022 của Tòa án nhân dân cấp cao tại Thành phố Hồ Chí Minh. Tòa phúc thẩm đã bác bỏ quan điểm của tòa án cấp sơ thẩm và nhận định kháng nghị của Viện Kiểm sát Nhân dân thành phố Cần Thơ là có căn cứ, thiệt hại trong vụ án được xác định kể từ thời điểm tội phạm hoàn thành và đã được ngăn chặn thời điểm tháng 6/2016 sau khi đối trừ giá trị tài sản đảm bảo với vốn và lãi đã gây thiệt hại cho Ngân hàng Agribank Chi nhánh Cần Thơ với số tiền 303 tỷ đồng. Tòa án phúc thẩm đồng thời khẳng định việc xử lý tài sản bảo đảm sau này chỉ mang ý nghĩa khắc phục hậu quả dân sự, không làm thay đổi bản chất thiệt hại hình sự đã phát sinh trước đó. Nhận định này có ý nghĩa đặc biệt quan trọng bởi nếu chấp nhận quan điểm phải chờ xử lý xong tài sản bảo đảm mới xác định được thiệt hại thì nhiều vụ án tín dụng lớn sẽ không thể xử lý hình sự trong thời gian dài, do quá trình xử lý tài sản, bán đấu giá hoặc thi hành án dân sự thường kéo dài và phức tạp.

Có thể thấy, cách tiếp cận của Tòa án cấp phúc thẩm phù hợp với tinh thần của Điều 10 Nghị quyết 03/2020/NQ-HĐTP, đồng thời góp phần tháo gỡ những khó khăn trong thực tiễn xử lý các vụ án sai phạm tín dụng ngân hàng hiện nay. Bản án cũng thể hiện xu hướng tư pháp hiện đại khi ưu tiên đánh giá hậu quả thực tế của hành vi phạm tội tại thời điểm tội phạm hoàn thành, thay vì phụ thuộc hoàn toàn vào kết quả xử lý tài sản hoặc thi hành án về sau.

Thông qua 3 vụ án nhóm tác giả đưa ra, có 2 luồng quan điểm về cách xác định thiệt hại của các cơ quan tiến hành tố tụng: (1) Thiệt hại phải được xác định tại thời điểm thực hiện hành vi phạm tội; (2) Thiệt hại phải được xác định tại thời điểm khởi tố vụ án. Nguyên nhân dẫn đến sự thiếu thống nhất như trên là bởi chưa có quy định cụ thể về cách xác định thiệt hại, thời điểm xác định thiệt hại dẫn đến các cơ quan tiến hành tố tụng còn lúng túng, áp dụng mỗi lúc một khác nhau (Lê, C., & Nguyễn, C. T. (2021).

Trong bài nghiên cứu này, nhóm tác giả ủng hộ quan điểm thiệt hại phải được xác định tại thời điểm bị cáo thực hiện hành vi phạm tội. Bởi lẽ, trách nhiệm hình sự phải được xác định trên cơ sở hậu quả nguy hiểm cho xã hội tại thời điểm hành vi phạm tội xảy ra hoặc hoàn thành, không nên phụ thuộc vào các yếu tố thị trường hoặc sự biến động giá trị tài sản diễn ra nhiều năm sau đó. Nếu xác định thiệt hại theo thời điểm khởi tố hoặc xét xử, giá trị thiệt hại có thể bị thay đổi bởi các yếu tố khách quan không xuất phát từ hành vi phạm tội, dẫn đến nguy cơ mở rộng trách nhiệm hình sự.

#### **4. Một số kiến nghị hoàn thiện**

Trên cơ sở nêu trên, phân tích thực tiễn xét xử các vụ án kinh tế, việc hoàn thiện cơ chế xác định thiệt hại có ý nghĩa quan trọng trong bảo đảm nguyên tắc áp dụng pháp luật thống nhất, khách quan và chính xác. Theo đó, nhóm tác giả kiến nghị một số giải pháp nhằm khắc phục những bất cập, vướng mắc trong thực tiễn như sau:

*Thứ nhất*, các cơ quan tiến hành tố tụng cần xem xét xây dựng, ban hành thông tư liên tịch quy định rõ ràng, cụ thể hơn về thời điểm xác định thiệt hại trong các vụ án hình sự. Thời điểm xác định thiệt hại nên xác định là thời điểm thực hiện hành vi phạm tội, đối với trường hợp hành vi phạm tội liên tục, kéo dài hoặc hành vi phạm tội đang diễn ra, chưa kết thúc và bị phát hiện, ngăn chặn thì thời điểm xác định thiệt hại được xác định ở thời điểm kết thúc việc thực hiện hành vi phạm tội, hoặc thời

điểm hành vi phạm tội bị phát hiện, ngăn chặn. Còn việc xác định giá trị tài sản bị chiếm đoạt tại thời điểm khởi tố vụ án là không phù hợp, vì thời điểm này tội phạm đã hoàn thành thì sẽ không thể xảy ra trường hợp chiếm đoạt tài sản.

*Thứ hai*, Hội đồng thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao cần xem xét phát triển thành án lệ đối với những trường hợp đặc thù liên quan đến cách xác định thiệt hại ở các vụ án có liên quan đến quản lý tài sản nhà nước là nhà, đất công sản trong thực tiễn xét xử để góp phần đảm bảo sự thống nhất trong áp dụng pháp luật.

#### **5. Kết luận**

Việc hoàn thiện quy định về xác định thiệt hại làm căn cứ truy cứu trách nhiệm hình sự khi xét xử các vụ án kinh tế không chỉ là một yêu cầu mang tính kỹ thuật pháp lý, mà còn là cơ sở quan trọng bảo đảm việc xử lý đúng đắn, công bằng đối với hành vi phạm tội và thu hồi hiệu quả thiệt hại bị xâm hại. Trên cơ sở đó, bài viết đã đưa ra những phân tích về mặt lý luận và thực tiễn các quy định về xác định thiệt hại làm căn cứ truy cứu trách nhiệm hình sự khi xét xử các vụ án kinh tế, từ đó chỉ ra những khoảng trống pháp lý cũng như những hạn chế trong thực tiễn áp dụng, đồng thời đề xuất các giải pháp hoàn thiện pháp luật nhằm bảo đảm việc truy cứu trách nhiệm hình sự khi xét xử các vụ án kinh tế được thực hiện một cách công bằng, nghiêm minh, qua đó củng cố niềm tin nhân dân vào Đảng và Nhà nước■

#### **TÀI LIỆU THAM KHẢO:**

- Quốc hội. (2015). Bộ luật Hình sự năm 2015 số 100/2015/QH13 ngày 27/11/2015 (sửa đổi, bổ sung năm 2017, 2025).
- Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao. (2020). Nghị quyết số 03/2020/NQ-HĐTP ngày 30/12/2020 về hướng dẫn áp dụng một số quy định của Bộ luật Hình sự trong xét xử tội phạm tham nhũng và tội phạm khác về chức vụ.
- Tòa án Nhân dân cấp cao tại Thành phố Hồ Chí Minh. (2022). Bản án hình sự phúc thẩm số 531/2022/HS-PT. <https://congboanan.toaan.gov.vn/3ta1111896t1cvn/>
- Tòa án Nhân dân cấp cao tại Đà Nẵng. (2024). Bản án hình sự phúc thẩm số 580/2024/HS-PT. <https://congboanan.toaan.gov.vn/3ta1690782t1cvn/>
- Lê, C., & Nguyễn, C.T. (2021). Mâu thuẫn trong cách xác định thiệt hại trong các tội phạm về chức vụ, tham nhũng, kinh tế và kiến nghị hoàn thiện pháp luật. i-Law. <https://i-law.vn/huong-dan-phap-ly/mau-thuan-trong-cach-xac-dinh-thiet-hai-trong-cac-toi-pham-ve-chuc-vu--tham-nhung--kinh-te-va-kiem-ngho-hoan-thien-phap-luat-68402>

Đinh, C., & Văn, T. (2023). Thiếu thống nhất trong xác định thiệt hại khi xử các vụ án kinh tế, tham nhũng và một số kiến nghị. Tạp chí điện tử Pháp lý. <https://phaply.net.vn/thieu-thong-nhat-trong-xac-dinh-thiet-hai-khi-xu-cac-vu-an-kinh-te-tham-nhung-va-mot-so-kien-nghi-a256703.html>

Trần, S., & Ngọc, K. (2025). Dự án Oceanus (Khánh Hòa): Cần làm rõ quy định pháp luật về thời điểm xác định giá đất trong vụ án hình sự. Báo Pháp luật Việt Nam. <https://baophapluat.vn/du-an-oceanus-khanh-hoa-can-lam-ro-quy-dinh-phap-luat-ve-thoi-diem-xac-dinh-gia-dat-trong-vu-an-hinh-su.html>

Ngày nhận bài: 29/04/2026

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 15/05/2026

Ngày chấp nhận đăng bài: 02/06/2026

## IMPROVING LEGAL PROVISIONS ON DETERMINING DAMAGE AS A BASIS FOR CRIMINAL LIABILITY IN ECONOMIC CASES

- CHU QUOC TOAN<sup>1\*</sup>
- TRUONG THI TUYET MINH<sup>1\*\*</sup>
- NGUYEN THUY DUNG<sup>2\*\*\*</sup>

<sup>1</sup>Department III for Local Affairs, Central Internal Affairs Commission

<sup>2</sup>Department II for Local Affairs, Central Internal Affairs Commission

\*Email: quoctoan97law@gmail.com

\*\*Email: tuyetminh412k@gmail.com

\*\*\*Email: nguyenthuydunglu23@gmail.com

### ABSTRACT:

Current criminal law lacks specific provisions on the timing for determining damage as a basis for criminal liability in economic cases involving appropriation and material loss. As a result, judicial authorities have applied inconsistent interpretations in practice. This study analyzes existing legal provisions and selected case studies to identify limitations and inconsistencies, and proposes recommendations to improve the legal framework and ensure consistent application in judicial proceedings.

**Keywords:** damage determination, criminal liability, economic cases.